

Samarbeid for bedre kvalitet og tilgjengelighet

PROSJEKTRAPPORT,
JUNI 2005 – DESEMBER 2008

Nord-Trøndelag fylkesbibliotek
februar 2009

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
1.1	Bakgrunn for prosjektet.....	3
1.2	Demografi.....	4
1.3	Bibliotekmessige forhold.....	4
1.4	Samfunnets behov for bibliotekutvikling.....	4
2	Prosjektets prosesser og resultater.....	5
2.1	Partnerskap på tvers av forvaltningsnivå.....	5
2.2	Regional infrastruktur for kompetanse.....	5
2.2.1	Samarbeid om bibliotekutvikling.....	5
2.2.2	Kompetanseheving og kompetansedeling.....	6
2.2.3	Spredt koordinatorsvar skal sikre formidling og veiledning.....	7
2.2.4	Sitater om kompetansenettverket.....	7
2.3	Regional infrastruktur for IKT.....	8
2.3.1	Satsing på felles nettbasert biblioteksystem.....	8
2.3.2	IKT som arbeidsredskap i folkebibliotek og skoler.....	8
2.3.3	Synlige bibliotekressurser med samsøk.....	8
2.3.4	Felles hjemmeside og wiki.....	9
2.3.5	Sitater om IKT-nettverket.....	10
2.4	Bibliotekplanlegging og Bibliotekreform 2014.....	10
2.4.1	Felles bibliotekplan som regionalpolitisk redskap.....	11
2.5	Interkommunalt/regionalt samarbeid.....	11
2.5.1	Satsingsområder.....	11
2.5.2	Synliggjøring av bibliotek.....	13
2.5.3	Nasjonalt lånekort og felles låneregler.....	13
2.5.4	Sommerlesekampanje for barn.....	13
2.5.5	Samlingsutvikling.....	14
2.5.6	Bokpratkurs.....	14
2.5.7	Bibliotek 2.0.....	14
2.5.8	Fantasy litteratur.....	14
2.5.9	Forbrukerinformasjon.....	15
2.5.10	Forfatterturneer.....	15
2.5.11	Leser søker bok.....	16
2.5.12	Barnehagebibliotek.....	16
2.5.13	Skolebibliotekløftet i Namdal.....	16
2.5.14	Lokalhistorie og sørsamisk kultur.....	17
2.6	Fylkesbiblioteket som utviklingsaktør.....	17
3	Ekstern informasjon om prosjektet.....	18
4	Avslutning.....	19

3 vedlegg:

Namdalsbibliotekene: Samarbeid for bedre kvalitet og tilgjengelighet (prosjektbeskrivelse)
 Frsak 69/2005
 Namdalsbibliotekene: Plan for samarbeid og utvikling 2009-2015

1 Innledning

Namdalsbibliotekenes hovedmål har vært å utvikle bedre bibliotektenester i Namdals-kommunene, gjennom interkommunalt samarbeid og bedre ressursutnyttelse til beste for brukerne. Prosjektet ble startet av daværende fylkesråd Trude Marian Nøst den 1. juni 2005 og ble avsluttet med siste prosjektseminar den 9. januar 2009, og siste styringsgruppemøte den 28. januar samme år.

Prosjektet ble gjort mulig med utviklingsmidler fra ABM-utvikling, Nord-Trøndelag fylkeskommune og egeninnsats fra kommunene.

I denne rapporten blir det gjort rede for hovedinnholdet i aktiviteter, prosesser og resultater, med utgangspunkt i prosjektets målsetning i søknaden til ABM-utvikling, og resultatmålene som ble formulert i søknaden til fylkesrådet i Nord-Trøndelag. Prosjektet har vært omfattende, med mange deltakere og en lang rekke tiltak.

Et av de viktigste resultatene i prosjektet er utarbeidelsen av felles bibliotekplan, som beskriver mål for Namdalsbibliotekenes samarbeid og utvikling fram mot 2014. I planens forord skriver styreleder Steinar Aspli:

"Namdalsbibliotekene har erfart gjennom tre års utviklingsarbeid at samarbeid på tvers av kommune- og regiongrenser virker. Bibliotekene har styrket sin virksomhet overfor innbyggerne, både når det gjelder nettbaserte tjenester og når det gjelder formidlingsarbeidet i det enkelte bibliotek. Deltagerne i prosjektet har blitt vant til refleksjon rundt bibliotekenes utviklingspotensial, og de viser et mer aktivt forhold til forandringer enn før. Det nærmer seg prosjektslutt, men følelsen av å være på vei er sterkere enn følelsen av å ha kommet i mål."

Prosjektet avsluttes, men biblioteksjefene og fylkesbiblioteket har funnet en vei videre for samarbeidet og utviklingsarbeidet. Bibliotekplanen vedlegges prosjektrapporten sammen med regnskapet, den opprinnelige prosjektbeskrivelsen og fylkesrådssaken som fulgte denne (Frsak 69/2005).

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Prosjektet "Namdalsbibliotekene: Samarbeid for bedre kvalitet og tilgjengelighet" tok utgangspunkt i behovet for bibliotekutvikling i Indre Namdal, Ytre Namdal og Midtre Namdal, og ble etablert som et partnerskap mellom de 14 kommunene som regionene omfatter, ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) og Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Initiativet til prosjektet ble tatt på kommunalt nivå høsten 2003. Varaordføreren i Namsskogan kommune startet prosessen som først omfattet bibliotekene i Indre Namdal. Samarbeid for å sikre bibliotekfaglig kompetanse og informasjonsteknologisk infrastruktur var blant hovedsakene som ble diskutert.

Vinteren 2004 startet en endringsprosess i Ytre Namdal da bibliotek ble vedtatt som eget arbeidsområde innenfor det interkommunale samarbeidet. Det politiske ønsket var felles biblioteksjef for de tre kommunene i Ytre Namdal, men signaler fra bibliotekene i regionen ble tatt på alvor, og utprøving av andre samarbeidsformer skulle i stedet settes i gang. Utviklingssenteret i Ytre Namdal var en viktig støttespiller i utviklingen av prosjektideen for Namdalsbibliotekene.

Bibliotekene i Midtre Namdal sluttet seg til samarbeidet ved nyttår 2005. Alle kommunene i Namdal var etter dette deltakere i partnerskapet, og forpliktet seg til å bidra med arbeidsinnsats og egenandeler til investeringer og deltagelse på kurs/møter.

Nord-Trøndelag fylkesbibliotek hadde rollen som tilrettelegger og koordinator i planleggingen av prosjektet og utformingen av prosjektbeskrivelsen (vedlegg 1). Denne rollen ble videreført i prosjektperioden, da fylkesbiblioteksjefen skulle fungere som hovedkoordinator i samarbeid med tre regionale prosjektkoordinatorer. Prosjektet ble startet med betydelige ressurser fra fylkeskommunens regionale utviklingsmidler.

ABM-utvikling ble gjort kjent med prosjektplanene allerede høsten 2004. Det ble gitt uttrykk for at prosjektet kunne inngå som del av en større satsing på interkommunalt/regionalt samarbeid for å få fram erfaringer til bruk i den kommende bibliotekutredningen. ABM-utvikling ba initiativtagerne om å legge til rette for biblioteksamarbeid og -utvikling i hele Namdal, med en felles bibliotekplan som et av målene for prosjektet. Det var dessuten ønskelig å få fram kunnskap om hvorvidt nye strukturer og nye standarder innen bibliotekdriften kan føre til bedre tjenester for innbyggerne. ABM-utvikling ville også se på fylkesbibliotekets rolle som koordinator i denne sammenheng. Det ble satt av statlige prosjektmidler til Namdalsbibliotekene gjennom hele prosjektperioden.

1.2 Demografi

Namdal består av 14 kommuner (fordelt på tre regioner) med til sammen ca. 40 000 innbyggere. Innbyggertallet i hver enkelt kommune varierer fra nær 500 i Røyrvik til 5 000 i Nærøy. Bykommunen Namsos skiller seg ut som den klart største med rundt 12 500 innbyggere. Namdal består både av fjellkommuner med flere mindre bygder, landbruks-/reindriftskommuner og kystkommuner. Det er lange avstander mellom de fleste av kommunesentrene. Namdal har samisk befolkning og en del nye befolkningsgrupper i forbindelse med innvandring og mottak av flyktninger.

1.3 Bibliotekmessige forhold

Seks av kommunene har fagutdannet biblioteksjef. Biblioteklokalene er stort sett tilfredsstillende, og flere av kommunene har relativt gode åpningstider som følge av samarbeid med andre kommunale tjenester. Lange avstander og spredt bebyggelse gjør imidlertid at en stor del av innbyggerne har lang vei til sitt nærmeste bibliotek. Fem av kommunene har avtale om kjøp av tjenester fra Sørsamisk bokbuss.

Det er store variasjoner i utlåns- og besøkstall i de ulike kommunene, men enkelte utmerker seg med høyt utlån og mye besøk. Flere av kommunene hadde ved prosjektstart automatisert katalog og utlån ved hjelp av Mikromarc, tre bibliotek hadde katalogen tilgjengelig på Internett.

Bibliotekutviklingen i regionen har tidligere i stor grad handlet om planlegging av nye lokaler og automatisering. I perioder hadde det vært arrangert regionmøter før prosjektet kom i gang, men det har i liten grad blitt utviklet konkrete samarbeidstiltak. Det har vært en utfordring for de fleste å finne handlingsrom til strategisk bibliotekplanlegging og iverksetting av utviklingstiltak.

1.4 Samfunnets behov for bibliotekutvikling

Behovet for bibliotekutvikling vokser fram i takt med endringer i samfunnet. Framveksten av informasjonssamfunnet stiller store krav til bibliotekenes tjenester og kompetanse når det gjelder tilrettelegging for enkeltmenneskets tilgang til kvalitetssikret informasjon, kunnskap og opplevelser. Dette handler om tilrettelegging og veiledning i det lokale biblioteket og ved hjelp av nettbaserte tjenester. Det handler også om utvikling av nye former for samarbeid og nettverk. Når en bibliotekbruker mottar en tjeneste fra sitt lokale bibliotek, kan det være et resultat av virksomhet ved flere typer bibliotek og andre kunnskaps-/kulturinstitusjoner. Et nettverk av skole-, folke-, fylkes- og fag-/forskningsbibliotek bidrar på ulike nivå for at alle innbyggerne skal kunne få et så godt bibliotektilbud som mulig.

Begrep som livslang læring, flerkultur, informasjonskompetanse, digital kompetanse, endringskapasitet og leseferdighet preger nasjonale satsinger for å sikre enkeltmenneskets mulighet til å skape seg et godt liv i et stadig mer komplisert samfunn. Samtidig fokuserer både kommunene, regionrådene og fylkeskommunen på mål knyttet til kulturopplevelser, livskvalitet, bolyst, kompetanse og næringsutvikling. Lokale møteplasser og læringsarenaer blir viktige redskap, og folkebibliotekene vil være sentrale aktører i denne sammenheng.

Denne beskrivelsen av prosjektets bakgrunn, med fokus på politiske mål, bibliotekenes tilstand og samfunnets behov, ble også brukt i den opprinnelige prosjektbeskrivelsen. I prosjektets evaluering er det interessant å se på resultatene som er oppnådd i forhold til det som var utgangspunktet. I det følgende kapitlet presenteres prosjektets prosesser og resultater.

2 Prosjektets prosesser og resultater

Denne delen av rapporten gir en oversikt over prosjektets prosesser og resultater ut fra et regionalpolitisk perspektiv. Avsnittene er bygd rundt punktene om virkemidler og forventet resultatoppnåelse slik det ble vedtatt av fylkesrådet i Nord-Trøndelag før oppstarten av prosjektet (Frsak 69/2005). De opprinnelige resultatmålene står i kursiv sammen med overskriften til hvert kapittel, mens aktiviteten og resultatene beskrives og vurderes i teksten under.

2.1 Partnerskap på tvers av forvaltningsnivå

Resultatmål: Regionalpolitisk grep for å styrke bibliotekets rolle i samfunnet.

Partnerskapet mellom de 14 Namdalskommunene, ABM-utvikling og fylkeskommunen har i seg selv vært det viktigste redskapet for å oppnå styrking og bedre tilgjengeliggjøring av bibliotektilbudene i Namdal. Utviklingsmidlene fra fylkeskommunen og fra staten, samt egeninnsatsen fra kommunene har lagt grunnlaget for et regionalpolitisk grep for å styrke bibliotekets rolle i samfunnet.

En problemstilling i prosjektets startfase var: Er ikke folkebibliotekvirksomhet først og fremst en kommunal oppgave? Erkjennelsen som har vunnet fram er: Kvalitetsheving på bibliotektilbudet lokalt er avhengig av satsing på regionale løsninger og utviklingsprogram. Samtidig er lokalt eierskap til prosessene en forutsetning for å kunne lykkes med regionale løsninger. Dette gjensidige forholdet har vært grunnleggende for hvordan Namdalsbibliotekene tar fatt på arbeidet med Bibliotekreform 2014.

Det var politiske initiativ som var utgangspunktet for prosjektet, og kontakten med det politiske nivået er beholdt gjennom styringsgruppa hvor de tre regionrådene i Namdal har vært representert. Styringsgruppa har bestått av styreleder Steinar Aspli (ordfører Nærøy), Erik Seem (ordfører Grong) og Reidar Lindseth (ordfører Flatanger), som tok over da Anne Marit Mevassvik (tidligere varaordfører Overhalla) ble ansatt som fylkesråd. I tillegg består styringsgruppa av prosjektkoordinatorene. Styringsgruppa har hatt møter ca. en gang pr. halvår, og det er gjennomført orienteringer for regionrådene før oppstarten av prosjektet og i forbindelse med avtalene knyttet til valg av biblioteksystem. Det ble gjennomført en ny møterunde med regionrådene våren 2008, med orientering om dokumentet "Namdalsbibliotekene. Plan for samarbeid og utvikling 2008-2014."

2.2 Regional infrastruktur for kompetanse

Resultatmål: Utprøving av regional modell som innebærer: 1. Samarbeid om bibliotekutvikling, 2. Kompetanseheving og kompetansedeling, 3. Gjennomføring av konkrete formidlings- og veiledningstiltak innen prosjektets prioriterte områder/strategier.

2.2.1 Samarbeid om bibliotekutvikling

Namdalsbibliotekene valgte en organisasjons- og samarbeidsmodell som har bestått av 3 regionale koordinatorene med bibliotekfaglig kompetanse, 14 biblioteksjefer med en viss prosent egeninnsats og hovedkoordinator ved fylkesbiblioteket. De tre regionale koordinatorene er knyttet til Indre Namdal, Ytre Namdal og Midtre Namdal. Hver koordinatorstilling ble planlagt som en stillingsressurs på 40 %, med tilrettelegging for kombinasjon med biblioteksjefstilling.

Følgende tabell viser oversikt over regionkoordinatorer som har vært tilsatt i prosjektet:

Region	Koordinatorer
Indre Namdal	Merete Gjertsås (40 %), 010605-010506, 010707-010608 Kathrine Gåsbakk (20 %), 010506-311206 (vikar) Beate Bjørklund (timebasis), 010107-300607 (vikar)
Ytre Namdal	Heikki Knudsen (40 %), 010705-310706 Marte Brochmann (40 %), 010806-310707 Mari Ann Refsaas (20 %), 010807-010608
Midtre Namdal	Mimi Havig (40 %), 010106-010608

Prosjektet førte til rekruttering av to nye fagutdannede bibliotekarer. Disse tilførte prosjektet og regionen nye faglige impulser, men fikk også med seg verdifull erfaring fra Namdalen da de forlot regionen for å gå inn i bibliotekarstillinger på Østlandet.

Det har vært stor utskifting av personalet sett i forhold til det korte tidsperspektivet, men det har likevel vært mulig å holde på kontinuiteten i utviklingsarbeidet. Koordinatorene har jobbet godt på tvers, og har utviklet en arbeidsform der de har utfyllt hverandre. Fylkesbiblioteket har hatt rollen som hovedkoordinator, og har bidratt til å sikre både den organisatoriske og den faglige kontinuiteten. Kombinasjonen av ansvar for lokale driftsoppgaver og regionale utviklingsoppgaver har medført et stort arbeidspress for de involverte aktørene, selv om det har vært satt av ekstra stillingsressurser. Blant annet derfor ble det nødvendig å forlenge prosjektperioden med et og et halvt år.

2.2.2 Kompetanseheving og kompetansedeling

Det ligger betydningsfulle prosesser bak tillitsforholdet som har oppstått mellom de ulike nivåene i prosjektorganisasjonen, og mellom biblioteksjefene. Biblioteksjefenes myndighet har hele tiden vært grunnleggende, og koordinatorene har hatt den viktige rollen med å spre fagkunnskap og samle aktørene for felles satsing. Regionmøtene er nødvendig redskap for erfaringsoverføring, kompetansedeling og organisatorisk læring, og hver region har i prosjektperioden gjennomført 2-3 regionmøter hvert halvår. I tillegg har koordinatorene og fylkesbiblioteket hatt møter et par ganger i halvåret, for å planlegge prosjektets framdrift og for å sikre faglig utveksling på tvers av regionene.

Det er avholdt fem seminarer for prosjektmedarbeidere i alle kommunene:

Grongseminar	Tema
31.august 2005	Samarbeid i nettverksprosjekt: Kommunikasjon, læring og utvikling ved Eirik Irgens
26. april 2006	Statusrapport, evaluering Mikromarc, ved Eilen Pedersen Markedsføringskampanje, med forslag til materiell og layout fra Namsos Felles låneregler Overhallas modell for litteraturformidling
19. april 2007	Statusrapport, evaluering Prosess felles bibliotekplan Felles låneregler Leser søker bok Felles kampanje: Sommer + bok Felles kommentar Bibliotekreform 2014
4. april 2008	Planseminar Vertshuset i Grong.
9. januar 2009	Avslutningsseminar Grong vgs. Veien videre.

2.2.3 Spredt koordinatoransvar skal sikre formidling og veiledning

Til tross for gode erfaringer legges det ikke opp til videreføring av modellen med tre regionale bibliotekkoordinatorer i "Namdalsbibliotekene. Plan for samarbeid og utvikling 2009-2014". Årsaken til dette knytter seg hovedsakelig til økonomiske forhold i kommunene: Det blir ansett som mer realistisk at kommunene vil styrke den lokale bibliotekjenesten i stedet for felles interkommunale stillinger.

Aktørene viser tro på fellesskapet som er bygd opp, og positiv holdning til å bidra i et regionalt perspektiv. Gjennom bibliotekplanen forplikter kommunene seg til å jobbe for styrking av det lokale biblioteket på en slik måte at det kan komme det regionale fagfellesskapet til gode. Styrkingen skal først og fremst føre til bedre tjenester for publikum, men bibliotekene skal også kunne ta sin del av ansvaret når det gjelder koordinering av regionmøter og prioriterte utviklingstiltak for bibliotekene i regionen.

Det legges opp til en spredning av koordinatoransvar, der alle oppfordres til å yte etter evne. Dette er en organisasjonsform som er utprøvd ved siden av hovedmodellen med tre regionale koordinatorer. De fleste biblioteksjefene har tatt noe ansvar for koordinering av samarbeidstiltak og veiledning, der det har vært naturlig i forbindelse med prosjektet. Dette gjelder for eksempel veiledning i bruk av Mikromarc, forbrukerinformasjon på biblioteket, lesekonkurransen, web 2.0, felles nettsted og formidling av fantastisk litteratur.

Det knytter seg store utfordringer til å videreføre et forpliktende biblioteksamarbeid med såpass åpen koordineringsmodell. Det er trolig avgjørende at fylkesbiblioteket fortsatt tar ansvar som pådriver og overordnet koordinator hvis Namdalsbibliotekene skal lykkes med framtidens bibliotekoppgaver.

2.2.4 Sitater om kompetansenettverket

Biblioteksjefene og koordinatorene har kommet med mange tilbakemeldinger og synspunkter underveis i prosjektet, her er noen representative utsagn:

"Nettverksbygging: Dette er et av de viktigste punktene i hele prosjektet. I dag føler jeg at jeg har kolleger som jeg kjenner og gjerne tar kontakt med om små og store ting. Vi samarbeider om ulike ting, og har felles nytte av hverandre. Vi har selvfølgelig blitt best kjent med dem i vår egen region, men jeg føler at jeg også kjenner dem i de andre regionene. Vi har mulighet til å finne samarbeidspartnere på tvers av region og heller velge ut fra tema og behov. Dette er en stor styrke for bibliotekjenesten i Namdal med mange små bibliotek med små ressurser. Regionmøtene må fortsette for at vi skal kunne (...) utvikle det samarbeidet vi har i dag, men det er også viktig å ha fellesmøter/kurs/seminar for hele regionen slik at vi også der kan opprettholde kontakten og samarbeidet. Av og til er det noen utenfor egen region man har mest utbytte av å samarbeide med.

Det er viktig for å opprettholde den fellesskapsfølelsen som dette prosjektet har gitt oss."

- Jorunn Vollmo, biblioteksjef Røyrvik

"Her tror jeg vi har kommet langt. Det å samle alle ansatte på regionmøter, og også andre møter og seminarer er viktig. Alle må få være med å bidra for å føle tilhørighet som igjen fører til bedre resultat. Vi i vår region har vi blitt mye mer samkjørt på de fleste områder, og det å ta en telefon til nabokommunen føles helt naturlig og også nødvendig.

Møtene og seminarene som har vært holdt i regi av Namdalsbibliotekene har vært meget nyttig ved at vi har blitt bedre kjent med alle i Namdalen og utvekslinger føles mer naturlig. (...) Fylkesbibliotekets rolle har vært veldig viktig i prosjektperioden med både det faglige, koordineringen og som en viktig del av nettverket."

- Gerd Torild Aune, biblioteksjef Nærøy

"Regionmøtene har vært utrolig inspirerende hvor alle de ansatte har vært med og gitt sitt bidrag og hvor vi er blitt tilført ny kunnskap. Vi er også etter hvert blitt så godt kjent at vi føler oss som ett team som drar sammen.

Her kan også nevnes leseombudsmøtene som vi har sammen med Nærøy. Koordinator møtene har også vært lærerike, inspirerende og nyttige. Dette gjelder også andre kurs og møter vi har hatt med Fylkesbiblioteket. Fylkesbibliotekets rolle har vært veldig viktig, og uten de ansatte der hadde nok ikke prosjektet blitt såpass vellykket. Her i Ytre vil vi videreføre Regionmøtene hvor vi tar koordinator-rollen på skift, og så håper vi Fylkesbiblioteket kan kalle oss inn til Stormøte i alle fall en gang i året. Utrolig mye har vi fått til. Vi kan være stolte av oss selv ..."

- Mari-Ann Refsaas, biblioteksjef Vikna

2.3 Regional infrastruktur for IKT

Resultatmål: Alle innbyggerne kan få tilgang til bibliotekbasen ved sitt lokale bibliotek via Internett.

Bibliotekene i Namdalen var før prosjektet svært lite synlig på internett. Dette var tema allerede på de første møtene som ble holdt i Indre Namdal. I tillegg så flere av biblioteksjefene et behov for effektivisering og kvalitetssikring av interne rutiner ved hjelp av samarbeid om IKT-løsninger. "IKT som arbeidsredskap", "Nettbaserte tjenester" og "Synliggjøring av biblioteket i samfunnet" ble derfor valgt som tre av sju satsingsområder i prosjektets startfase.

Ved prosjektstart var kun 3 av bibliotekene til stede på internett med bibliotekbasene søkbare for publikum, to av bibliotekene hadde ikke tatt i bruk IKT-system for registrering av bøker, og tre av bibliotekene hadde et system som var i ferd med å gå ut på dato. Det ble derfor et betydelig løft da alle kommunene tok i bruk samme system, og gjorde basene tilgjengelige for samsøk på internett.

2.3.1 Satsing på felles nettbasert biblioteksystem

Da vedtakene om valg av felles nettbasert IKT-løsning ble gjort i kommune etter kommune våren 2006 vokste optimismen i prosjektet. I løpet av våren/høsten 2006 ble avtaler mellom den enkelte kommune og leverandøren av Mikromarc inngått, og implementering igangsatt. Våren 2008 ble det inngått avtaler med over 20 skoler om satsing på skolebibliotek og innkjøp av samme system som folkebibliotekene.

Publikums tilgang til de samlede bibliotekressursene har økt betraktelig etter at alle kommunene fikk gjort katalogene tilgjengelige via internett. Det må imidlertid fokuseres på brukeropplæring og markedsføring for å spre kunnskapen om de nettbaserte tjenestene. Det er utarbeidet felles opplegg for brukeropplæring, dette skal tilbys alle vanlig brukere som er innom biblioteket. Skoleelever prioriteres spesielt, og det er diskutert en offensiv overfor ulike lokale arbeidsplasser i offentlig og privat regi.

Erfaringen i prosjektperioden er at det varierer svært fra bibliotek til bibliotek når det gjelder opplæringstiltak for publikum og synliggjøring av nye tjenester. Det er fortsatt en utfordring hvordan en viss standard skal sikres i alle bibliotekene. Usikkerhet hos de ansatte når det gjelder hvordan de nye tjenestene fungerer, og hva som er fordelene med dem, kan være noe av årsaken.

2.3.2 IKT som arbeidsredskap i folkebibliotek og skoler

Gevinsten i forhold til interne rutiner er delvis som forventet, men varierer litt ut fra hvilken samarbeidsløsning de ulike regionene har valgt. Det er prøvd ut tre ulike modeller: 1. Ytre Namdal med felles katalog og felles base; 2. Midtre Namdal med blandingsmodell der katalogene for Fosnes og Flatanger er en del av Namsos sin katalog og base, mens Overhalla og Namdalseid har valgt å ha separate baser; 3. Indre Namdal med felles base men separate kataloger. Hver av de tre modellene har sine svakheter og styrker, og det blir interessant å se utviklingen videre og eventuelle endringer som må til.

Alle skolene som nå skal ta i bruk Mikromarc, skal benytte seg av folkebibliotekenes baser/kataloger for a) å spare ressurser ved innlegging, b) som redskap ved litteraturinnkjøp, c) for å lette litteraturgjenfinningen for elever og lærere. Viktige poenger er å bedre gjenfinningen i egen samling samtidig som eksterne bibliotekressurser i kommunen og regionen synliggjøres.

Innføringen av Mikromarc på skolene har medført et stort ansvar for folkebibliotekene når det gjelder opplæring og rådgiving overfor skolene. Det vil fortsatt være en utfordring å få gode nok avtaler med skolene når det gjelder fordeling av ansvar for de ulike oppgavene. Prosjektdeltakerne har imidlertid valgt å prioritere arbeidet mot skoler og skolebibliotek siden dette er en god mulighet til å styrke kommunens bibliotektilbud til alle barn og unge.

2.3.3 Synlige bibliotekressurser med samsøk

I løpet av 2008 ble Samsøk Trøndelag etablert, og alle Namdalsbibliotekene benyttet anledningen til å bli med på denne satsingen. Samsøk var et av målene ved starten av prosjektet, men det ble nedprioritert ved innkjøpet av Mikromarc. Årsaken var delvis kostnadene og usikkerheten knyttet til frakt av litteratur.

Biblioteksjefene uttrykte at det har liten hensikt med samsøk uten en godt fungerende fraktordning mellom alle bibliotekene. Posten oppfattes som en for dyr løsning når det gjelder frakt av enkeltbøker mellom de mindre bibliotekene.

Når Samsøk Trøndelag ble etablert før en alternativ fraktordning var på plass, så var publikums tilgang til informasjon om bibliotekressursene et viktig argument. Mange av innbyggerne er mobile, og kan nyttiggjøre seg informasjonen om hva som finnes hvor, uavhengig av om det finnes en fraktordning. Et søk i en stor felles base gir dessuten publikum større mulighet til å få treff på det de er ute etter, det har mindre betydning hvilket bibliotek som låner ut og sender boka.

Ved innføringen av samsøk har det imidlertid vært problem med feil bestandsinformasjon for flere av Mikromarc-bibliotekene i Namdalen, det er også en utfordring at det ikke er bedre lagt til rette for fjernlån i systemet.

Behovet for økt lånesamarbeid ble naturlig nok aktualisert i forbindelse med etableringen av samsøk. Det er satt i gang en prosess for å utvikle en låneavtale mellom alle bibliotekene i Nord-Trøndelag, siden dette ikke er avklart i tidligere retningslinjer. Namdalsbibliotekene har vist en stor modenhet i forhold til problematikken knyttet til hvem som har ansvar for å låne ut hva. Samarbeidet i prosjektet har ført til en felles bevissthet om at deling av alle offentlige bibliotekressurser er riktig med tanke på publikum. Fraktproblematikken må det imidlertid finnes en løsning på, og det forventes at fylkesbiblioteket har fokus på dette.

2.3.4 Felles hjemmeside og wiki

Utarbeidelse av ny hjemmeside for Namdalsbibliotekene var en del av utviklingsprosessen. I denne perioden ble det lagt ned en betydelig innsats ute i bibliotekene, blant koordinatorene og ved fylkesbiblioteket. 1. februar 2007 ble de nye nettbaserte tjenestene lansert som del av en større, felles markedsføringskampanje kalt "Namdalen i verden. Verden i Namdalen".

Tjenester på nettstedet er:

- Søk i biblioteket
- Meg og mitt
- Nyheter
- Månedens forfatter
- Lokalhistorie
- Litteraturtips
- Namdalskultur
- Bibliotekguide

Koordinatorene har delt på redaktøransvaret i prosjektperioden, men biblioteksjef Mimi Havig har tatt et hovedansvar for koordinering og utvikling av de enkelte tjenestene. Det er utarbeidet turnuslister for nyheter og månedens forfatter, slik at alle bibliotekene får ansvar for å bidra etter tur. Dette fungerer godt når det gjelder månedens forfatter, men å levere nyheter etter tur har vist seg litt mer vanskelig.

I prosjektets siste Grong-seminar den 9. januar 2009 ble det nedsatt et redaksjonsutvalg som tar på seg ansvar for fornying av www.namdalsbibliotekene.no. Det ble også diskutert hvordan en skal få best mulig kobling mellom de kommunale biblioteksidene og det felles nettstedet. Noen legger opp til en statisk kommunal side med tydelige pekere til tjenestene på www.namdalsbibliotekene.no. Det oppleves som litt problematisk med en felles bestemmelse på dette området, siden kommunene stiller ulike krav til bibliotekenes kommunale side.

I forbindelse med planprosessen ble det opprettet en egen wiki for Namdalsbibliotekene. Jorunn Vollmo som har deltatt på web 2.0-kurs i forbindelse med prosjektet, har opprettet nettstedet og gjennomført opplæring i to av regionene. Wikien fungerer som en intern informasjons- og utvekslingsside for de ansatte, og det er meningen å benytte wikien til utlegging av felles dokumenter også etter prosjektets slutt.

2.3.5 Sitater om IKT-nettverket

Her presenteres eksempler på erfaringer knyttet til IKT-nettverket:

"Vi i Indre har felles base, men egne kataloger. Ut fra mitt ståsted synes jeg kanskje vi valgte feil. Med felles katalog kunne vi spart mye tid på å legge inn media (nå må vi alle gjøre det hver for oss). Unødvendig arbeid synes jeg, og vi samarbeider så bra at vi hadde fått til en katalog uten for mye "rot" om vi alle var i samme.

Jeg hadde Bibliomatic fra før, og konverteringen har ikke gått særlig bra. Ulike typer media, slik som lydbøker, noter osv ble stående som bøker. Det kom heller ikke fram om det var barn eller voksenbok. Dette skyldes for det meste at i Bibliomatic var det lagt inn på annen måte, og dette tok ikke konverteringen. Denne feilen skyldtes både program og i tillegg feil fra de som hadde lagt inn i basen. En del har jeg tatt manuelt nå etterpå, men resten blir stående til "kasseringen tar det". Ellers er jeg veldig godt fornøyd med Mikromarc. Brukerne har også gitt uttrykk for at det er bra at vi er søkbare på nett."

- Jorunn Vollmo, biblioteksjef Røyrvik

"Vi valgte felles katalog i vår region. Selve prosessen med oppkobling gikk greit, men vi har i ettertid opplevd både positive og negative momenter.

Positivt: Tidsbesparende å legge på bare eksemplarer når posten er lagt inn fra før. (eks. Vikna har i vår region ansvar for å legge inn kulturfondbøker.)

Nærmere tilgang på flere bøker/medier. Gir bedre tilbud til brukerne.

Negativt: Merarbeid med identiske strekkoder. Bruk av forskjellige felter i Mikromarc-katalog ved innlegging. Reserveringer.

Det som vi i dag opplever som negativt tror jeg vi kan rette på med å bli mer samkjørt i forhold til innlegging, rutiner og opplæring.

Hadde vi hatt en fraktordning kunne vi benyttes oss bedre av hele regionens ressurser."

- Gerd Torild Aune, biblioteksjef Nærøy

"Nettstedet www.namdalsbibliotekene.no: Iflg en oppsatt plan, skulle alle bibliotekene i tur og orden sende inn bidrag med månedens forfatter og nyheter til nettstedet. Dette ser ut til å ha fungert bra.

Vi vil foreslå at turnusen med månedens forfatter fortsetter, mens nyhetene bør sendes inn fra hvert bibliotek når det er nyheter(...). Fra Vikna har vi sendt inn nyheter, når vi følte vi hadde noe å bidra med. Det har også vært en dugnad med å sende inn anmeldelser på barnebøker(...) Mimi (Havig, biblioteksjef Namsos) har gjort en flott jobb med å holde nettstedet "levende". Håper hun kan påta seg dette videre. På Vikna lærer vi nå opp skoleklassene som er på besøk å søke på nettet. Da bruker vi Namdalsbibliotekene som inngangsportale, og viser hva de kan finne der, før vi går videre til vårt eget bibliotek"

- Mari-Ann Refsaas, biblioteksjef Vikna

2.4 Bibliotekplanlegging og Bibliotekreform 2014

Resultatmål: Samordnet bibliotekplan for hele Namdal, med delplaner for Midtre Namdal, Indre Namdal og Ytre Namdal.

Et hovedelement i prosjektet har vært utvikling av en samordnet bibliotekplan for hele Namdal. I prosjektplanen ble det lagt opp til utarbeidelse av delplaner for Indre Namdal, Ytre Namdal og Midtre Namdal. Erfaringene i prosjektet viser at mål og tiltak går på tvers av regionnivå, og det opplevdes ikke som nødvendig med delplaner for hver region. Det er arbeidet med bevisstgjøring rundt betydningen av kontinuerlig, dynamisk plan- og utviklingsarbeid, der prosessene må prioriteres, og plandokumentene ses på som arbeidsredskap underveis.

Vedtak i styringsgruppa om planprosessen ble gjort høsten 2006. Det ble bestemt at arbeidet skulle knyttes til Bibliotekreform 2014, og at det ble lagt opp til bred deltagelse fra prosjektkommunene. Grongseminaret 19. april 2007 startet prosessen med felles bibliotekplan for Namdal 2008-2014. Det ble også bestemt at det skulle sendes inn en felles kommentar til utredningen Bibliotekreform 2014. Denne kommentaren ble utarbeidet av koordinatorene i fellesskap, og sendt på høring til biblioteksjefene før den ble sendt styringsgruppen for godkjenning. Det ble fokusert på koordinatormodellen i forhold til modell med felles biblioteksjef.

2.4.1 Felles bibliotekplan som regionalpolitisk redskap

Den felles bibliotekplanen er utviklet på tvers av kommunegrensene og regiongrensene, og er resultat av et nært samarbeid mellom fylkesbiblioteket og folkebibliotekene. Det ble på et tidlig tidspunkt avklart at planen bare kan vedtas på kommunalt nivå, siden den omhandler tiltak med økonomiske konsekvenser for den enkelte kommune. Det er ikke satt opp en konkret økonomiplan for planperioden, men det er lagt inn intensjonsmål som det forventes at kommunene forholder seg til når de kommunale økonomiplanene legges.

Politikerne i styringsgruppa ba om at bibliotekplanen skulle legges fram for regionrådene, selv om politikerne i dette forumet ikke kan gjøre vedtak som binder opp økonomien i den enkelte kommune. Tilbakemeldingene etter presentasjon i regionrådene viste både engasjement og forståelse for bibliotek som regionalt samarbeidsområde, og håpet er at den fellesskapsfølelsen som kom fram også skal påvirke de økonomiske avgjørelser som må gjøres lokalt. Namdalsbibliotekene har vist både faglige og politiske aktører at de kommunale vedtakene må gjøres med tanke på at deres bibliotek er en del av en større regional og nasjonal helhet.

Ved prosjektavslutning skal planen være ferdig redigert etter høringsrunden, klar for sluttbehandling i styringsgruppa og vedtak på kommunalt nivå. Evaluering av gjennomførte tiltak og prioritering av nye samarbeidstiltak vil bli gjort årlig i seminarer for Namdalsbibliotekene.

2.5 Interkommunalt/regionalt samarbeid

Resultatmål: Erfaring med interkommunalt/regionalt samarbeid på bibliotekområdet.

I forarbeidet til prosjektet Namdalsbibliotekene var det både viktig å komme fram til felles overordnede målsettinger og samtidig vurdere hvilke samarbeidstiltak som var realistisk å se for seg. Fokuset på helt konkrete oppgaver å samarbeide om, har vært en viktig motivasjonsfaktor. I vårt første Grongseminar ble betydningen av "å høste de tidlige frukter" vektlagt. De fleste sitter i en virkelighet med begrensede personalressurser i forhold til oppgavene, og hard prioritering er stadig nødvendig. Spørsmålet "Men hva får vi igjen for samarbeidet?" har vært en gjenganger, men det gjelder også kommentaren "Vi er blitt avhengige av å tenke sammen".

Det er en lang rekke helt konkrete samarbeidstiltak som er gjennomført, eller er under planlegging. Prosjektmidler til det enkelte tiltak har blitt fordelt av koordinatortruppen, og det viktigste kriteriet har vært at tiltaket innebærer samarbeid, eller omfatter utvikling av en modell som kan overføres til samarbeidspartnerne. Beregning av egeninnsats har også vært et krav. Regionkoordinatorne har hatt ansvar for å sammenfatte samarbeidsideene i sine regioner, og lage forslag til finansiering som vurderes og eventuelt vedtas i koordinatortruppen sammen med fylkesbiblioteket. Det har vært interessant å se i hvilken grad ideene tiltakene har spredt seg på tvers av regionene.

2.5.1 Satsingsområder

Ifølge prosjektbeskrivelsen skulle det lages felles strategier innen følgende områder:

- Bibliotekfaglig kompetanse,
- Synliggjøring av biblioteket i samfunnet,
- IKT som arbeidsredskap,
- Nettbaserte tjenester,
- Samlingsutvikling,
- Leseglede og læring hos barn og unge
- Tjenester for voksne under utdanning

Ved prosjektstart ba styringsgruppa om at flerkulturell bevissthet skal påvirke alle strategiområdene, slik at bibliotekene kan styrke sin rolle som flerkulturell møteplass og arena for utveksling på tvers av alder, kjønn, sosial status, funksjonsdyktighet og kulturbakgrunn.

Det er laget felles strategier innen alle fokusområdene, men noen områder er prioritert framfor andre. Det har

vært et spesielt fokus på kompetanse, IKT og synliggjøring. Strategien "Tjenester for voksne under utdanning" har utviklet seg til å handle mer om tjenester til voksne generelt.

I tredje prosjektår ble det lagt opp til satsing på følgende områder: Skolebibliotek, informasjonskompetanse, flerkultur og bibliotekplanlegging. Hovedaktiviteten ble rettet inn mot skolebibliotek og bibliotekplanlegging, mens arbeidet med flerkultur ble dekket som en del av øvrig satsing på Mangfoldsåret. Snåsa kom inn under tospråklig forvaltningsområde, og biblioteket tok initiativ til igangsetting av et delprosjekt knyttet til videreutvikling av det sørsamiske bibliotektilbudet. Informasjonskompetanse går inn som et hovedtema i skolebibliotekutdanningen som starter i Namsos i februar 2009. Dette utdanningstilbudet er planlagt sammen med HINT, og retter seg spesielt mot folkebibliotek og skolebibliotek i Namdalsregionen – som en oppfølging av prosjektet.

Følgende oversikt viser hvilke tiltak og prosesser som er satt i gang under det enkelt strategiområde:

Strategiområder	Tiltak
Bibliotekfaglig kompetanse	3 koordinatorene som stimulerer og veileder Seminarer, regionmøter Hospiteringsordning Støtte til kompetanseheving (Se også under de enkelte strategier) Bevisstgjøring bibliotekets rolle for flerkultur Presentasjon av prosjektet på biblioteksjefmøter
Synliggjøring av bibliotek i samfunnet	Presseoppslag og utstillinger ved oppstart og underveis i prosjektet Kampanjen "Namdalen i verden, verden i Namdalen" Fokus på flerkultur Politisk oppmerksomhet i kommunene og fylkeskommunen Nasjonalt lånekort og felles låneregler Sommer + bok Kurs utstillingsteknikk
IKT som arbeidsredskap	Prosess før valg av biblioteksystemet "Mikromarc" Implementering av nytt system i folkebibliotek og skolebibliotek System for lokal opplæring og kunnskapsutveksling Foredrag brukermøte Kurs Mikromarc
Nettbaserte tjenester	www.namdalsbibliotekene.no Meg og mitt Lenkeportal Månedens forfatter Lokalhistorie Bibliotek 2.0
Samlingsutvikling	Samlingsutvikling og trivsel blant bokhyllene Sørsamisk litteratur
Leseglede og læring hos barn og unge	Modell for litteraturformidling i grunnskolen Sommer + bok Skrivekonkurranse for ungdom Heksagon-turne Samarbeid med skolebibliotek Bokpratkurs Fantasylitteratur Turne Torvald Sund Turne Toril Brekke (nådde flest unge via vgs) Barnehagebibliotek
Tjenester for voksne	Forbrukerinformasjon Forfatterturne Toril Brekke Sørsamisk kultur Leser søker bok Fokus på flerkultur i biblioteket

2.5.2 Synliggjøring av bibliotek

Markedsføringskampanjen "Namdalen i verden, verden i Namdalen" fortjener litt ekstra oppmerksomhet. Dette tiltaket vokste fram og ble større enn prosjektdeltagerne hadde forstilt seg da strategien "Synliggjøring av bibliotek i samfunnet" ble valgt. Plakatkampanjen som ble utformet i samarbeid med en profesjonell aktør i Namsos var helt sentral.

Hovedbudskapet i kampanjen er:

1. Å synliggjøre de nye nettbaserte tjenestene i Namdalsbibliotekene

- Døgnåpne bibliotek via internettsøk i bibliotekbasene
- www.namdalsbibliotekene.no som portal for de 14 samarbeidende bibliotekene
- "Meg og mitt"-tjenesten hvor du kan reservere og fornye lån av bøker, filmer, lydbøker etc.
- Lenkeportal med tips om emnesøk i andre databaser og nettsteder

2. Å synliggjøre folkebibliotekets verdigrunnlag, med fokus på følgende punkt:

- Møteplass for alle. Nysgjerrighetens arena for læring, opplevelser og refleksjon på tvers av interesser.
- Mangfold av tjenester, mangfold av brukere. Folkebiblioteket er et vindu mot verden, og samtidig en arena for styrking av lokal identitet.
- Mulighetenes nettverk, med utveksling av bøker, dokumenter og informasjon. Gratis tilgjengelig for alle.

Følgende utsagn er eksempel på hvordan ansatte og publikum oppfattet kampanjen:

"Vi har fått synliggjort oss litt. Begrepet Namdalsbibliotekene begynner å bli kjent. Men denne kampanjen må gjentas, og markedsføring av bibliotekene og bibliotekjentene må stadig prioriteres. Jeg opplever ofte at befolkningen, enten det er politikere eller brukere av noen av våre tjenester, ikke har kunnskap om alt som biblioteket kan tilby og hva vi står for.

- Jorunn Vollmo, biblioteksjef Røyrvik

2.5.3 Nasjonalt lånekort og felles låneregler

Innføringen av nasjonalt lånekort er et godt eksempel på at biblioteksamarbeid kan være effektivt. Avgjørelsen om at alle Namdalsbibliotekene skulle over på det nye lånekortsystemet ble tatt raskt etter at bibliotekene fikk informasjon om lånekortene som etter hvert skal kunne brukes i alle landets bibliotek.

Utformingen av felles låneregler krevde imidlertid en lang prosess med mange drøftinger i både Grong-seminar, regionmøter og koordinatormøter. De fleste var i utgangspunktet enige om at det ikke skulle være noen grunn til at publikum skulle møte ulike regler i de ulike bibliotekene. Når detaljene skulle diskuteres og endres ble det likevel vanskelig. Wiki ble tatt i bruk i løpet av prosessen, og resultatet ligger nå tilgjengelig slik at alle samarbeidspartnere kan laste ned og legge på sine lokale profiler. Foreløpig har ikke alle kommunene vedtatt de nye reglene.

2.5.4 Sommerlesekampanje for barn

I 2006 tok Namsos bibliotek og Midtre Namdal initiativ til en sommerlesekampanje for barn i alderen 6-13 år, etter modell fra Bærum bibliotek. Kampanjen heter "Sommer + bok", og oppfordrer barn til å lese minst fem bøker i løpet av sommeren. Aksjonen avslutter i starten av september med utdeling av diplom og trekking av bokpremie. Alle prosjektbibliotekene deltok fra 2007, og det har blitt utdelt brosjyrer utarbeidet i Namdalseid kommune. "Sommer + bok" er et av tiltakene Namdalsbibliotekene ønsker å videreføre og videreutvikle. Kampanjen har fått god mediedekning i de to årene den har blitt gjennomført.

I Ytre Namdal ble det tidlig i prosjektet gjennomført en skrivekonkurranse for ungdom.

2.5.5 Samlingsutvikling

Samlingsutvikling har ofte vært oppe som tema i prosjektperioden. I Ytre Namdal har det blitt gjennomført kasseringsdugnader i forbindelse med hospitering hos nabo-bibliotekene. Nærøy melder at de har hatt et spesielt fokus på samlingsutvikling: I løpet av prosjektperioden har de gått gjennom hele samlingen to ganger, samt at de fikk støtte til et tiltak som gikk ut på å skape trivsel mellom bokhyllene.

I forbindelse med prosjektet har Mimi Havig skrevet et innlegg om samlingsutvikling, basert på teorier fra Lis Byberg og Niels Ole Pors. Ifølge Havig er innholdet i begrepet følgende: "Samlingsutvikling inkluderer planlegging, evaluering, innkjøp, kassering, fjernlån og formidling. Vi snakker om en målrettet oppbygging av samlingene, hvor medier som bøker, aviser, tidsskrifter, filmer, musikk, tilgang til databaser, lenker til relevante nettsteder og fjernlån, ses i sammenheng for å sikre brukerne det best mulige tilbudet innenfor de eksisterende økonomiske rammene."

Det ble vektlagt at lokalsamfunnets og publikums interesser er det viktigste utgangspunktet for oppbyggingen av folkebibliotekenes tilbud.

2.5.6 Bokpratkurs

Prosjektet støttet deltagelse på Bokpratkurs for flere fra Namdalsbibliotekene. Forutsetningen for prosjektstøtten var at den nye kunnskapen og de nye teknikkene ble videreformidlet til andre bibliotekansatte:

Gerd Torild Aune (biblioteksjef Nærøy) var en av deltakerne og skriver følgende:

"Kurset var ganske krevende, men interessant. Jeg har videreformidlet det jeg lærte på kurset til mine kollegaer i regionen (...). Har brukt denne teknikken selv, men jeg opplever den som både arbeids- og tidkrevende, så den har ikke blitt benyttet så ofte. Kurset var allikevel veldig nyttig."

Kathrine Gåsbakk i Lierne kommune tilrettela innholdet ut fra egne forutsetninger og holdt lokalt kurs:

"Etter at vi kom hjem skulle vi (to fra Lierne) dele lærdommen med resten av Indre-Namdal. Dette var egentlig en utfordring, for det som gjorde kurset så spesielt var jo kurslærerne. Vi så med en gang at vi kunne ikke lære bort på samme måte som de, men vi valgte å kjøre et mini-kurs. Vi følte oss fornøyde etter 2 gjennomførte kursdager, og tilbakemeldingen fra de andre var også god. Nå i etterkant har jeg snakket med dem og spurt om de har hatt nytte av mini-kurset. Svaret på det var ja. –Spesielt når det gjaldt trygghet ved formidling. En annen kommentar er at jeg synes løsningen med økonomisk støtte til deltagelse var grei. Alle har ikke råd til å dra på alle kurs, så ideen om at noen kan dra og så drive kunnskapsspredning i etterkant er god. Jeg håper vi greier å fortsette med det."

2.5.7 Bibliotek 2.0

Biblioteksjef Jorunn Vollmo i Røyrvik fikk prosjektstøtte for å delta på et omfattende kurs om Bibliotek 2.0. Hun har fulgt opp når det gjelder ansvaret for kunnskapsspredning, og skriver følgende tilbakemelding til prosjektledelsen:

"Bibliotek 2.0 var et omfattende opplæringsopplegg. Fikk god kompetanse. Spredning av kunnskapen er ikke så enkelt. Det er stor variasjon i hvor mye IT kunnskap biblioteksjefene har. Jeg har hatt opplæring en dag i Indre Namdal i bruk av wiki og blogging. Midtre(og Indre) har også planer om kurs i wiki etter hvert. Foreløpig har vi bare prøvd å ta i bruk wiki. Viktig at flere får litt kompetanse om web 2.0 og at vi bruker god tid slik at alle får anledning til å bli trygge på å bruke det. Det er bra om flest mulig får med seg kurset 23 ting om 2.0 som starter snart. For at vi skal få til å ta i bruk ulike bibliotek 2.0-tjenester må det være noen som brenner for dette og står på for å få de andre med. Det må også være forpliktende å lære det og å ta det i bruk. Når de får til å ta det i bruk synes de det er praktisk og nyttig å bruke, og skal wikien fungere som en god kunnskapsbase for oss i Namdalsbibliotekene må alle kunne bruke den."

2.5.8 Fantasy litteratur

En av ideene som kom opp i Indre Namdal var felles kompetanseheving innen fantasy-litteratur. Bakgrunn for ideen var at biblioteksjef i Grong kommune, Beate Bjørklund, hadde spisskompetanse om fantasy-genren. Hun tok på seg å holde kurs i flere kommuner rundt i hele Namdalen, med lønn fra prosjektet. Her er

tilbakemelding om kursopplegget fra Gerd Torild Aune (biblioteksjef Nærøy):

"Beate fra Grong var her i Ytre Namdal og formidlet masse fantasybøker for oss på et regionsmøte. Dette var veldig positivt. Vi ble mer bevisst på denne typen litteratur og har i ettertid brukt det nye vi har lært til formidling. Kanskje kan annen type litteratur synliggjøres på samme måte?"

2.5.9 Forbrukerinformasjon

Høylandet folkebibliotek, ved biblioteksjef Johanne Fosslund, tok på seg å være koordinator for forbrukerinfo ved folkebibliotekene i Indre Namdal. Her er hennes beskrivelse av tiltaket:

"Bibliotekene i indre Namdal var på kurs om forbrukerinfo i mai 2006. Dette for å kunne etablere forbrukerinfoenheter på bibliotek og servicekontor i Indre Namdal. Dette var et flott tiltak da det nærmeste forbrukerkontoret i Trøndelag var i Trondheim. Kurset var meget nyttig, og etter hvert ble bibliotekene i Indre Namdal en forbrukerinfoenhet. Det ble holdt et oppfølgingskurs våren 2008.

For å markedsføre tilbudet, brukte biblioteket lokalavis. Det ble etter hvert flere store presseoppslag om forbrukerinfo, både om husleiekontrakter, bytterett av julegaver, og ikke minst et helsides oppslag i Namdalsavisa om kjøpevettregler ved bruktbilkjøp.

I juni 2008 ble dessverre avtalene om forbrukerinfo sagt opp av forbrukerrådet. Årsaken var kostnader ved drift og vedlikehold av enhetene samt markedsføringen av tilbudet. Bibliotekene i Indre Namdal bestemte at de som ønsket å fortsette med forbrukerinfo kunne gjøre det, selv om det ikke lenger lå en avtale med Forbrukerrådet til grunn. Bibliotekene har fortsatt mulighet til å ringe forbrukerrådet og juristene der hvis de trenger hjelp til å løse forbrukerspørsmål."

2.5.10 Forfatterturneer

Fra tidlig i prosjektfasen var det enighet om at samarbeid om forfatterbesøk var en god ide. Noen av bibliotekene hadde erfaringer med denne type samarbeid fra før, og det var ønskelig å få prøvd ut dette mer – ikke minst for å bringe inn nye måter å organisere arrangementene på.

Snåsa bibliotek, ved biblioteksjef Sigrunn Solbakken, tok på seg å være vertsbibliotek for en forfatterturne i Indre Namdal. I sin rapport beskriver hun følgende:

"I første del av planprosessen var ønsket at en eller flere forfattere skulle besøke minst ett bibliotek i hver kommune i Indre Namdal, samt Grong videregående skole. Senere kom vi fram til at vi skulle arrangere en felles kveld for alle i IN og at samtlige skulle få gratis skyss.

Vi valgte Vertshuset i Grong og planla oppsetting av gratis busser fra kommunene omkring. De andre koordinatorene i Namdalen ble kontakta om de var interesserte i å være med, og om de kunne ta kontakt med videregående skoler i sin region."

Via Norsk Forfattersentrum ble kontakten med Toril Brekke opprettet, og hun var positiv til å gjennomføre en vinterturne i Namdalen (februar 2007). Vertsbiblioteket rapporterer videre:

"Plakater og reklamemateriell ble laget og distribuert. Annonserne i lokalavisene og fikk omtale. Vi kunne lese om Toril Brekke som månedens forfatter på Namdalsbibliotekenes hjemmeside og bibliotekene reklamerte for bøkene hennes. Toril og Bjørnar fra Lierne ble innleid for å underholde i Grong og Namskoganvotten ble kjøpt til gaveverrekkele.

(...) Vi er fornøyde med tilbakemeldingene vi fikk fra deltagere på arrangement både på dag- (skole) og kveldstid. De som deltok på kveldstid ytret ønske om lignende aktivitet senere, og kunne ikke forstå at så få møtte opp. Influensatid og stor møtevirksomhet må nok ta noe av skylden for at publikumstallet ble såpass lite. (...) Om vi hadde fått flere besøkende på forfatterkveldene dersom de hadde vært avholdt rundt om på alle bibliotekene er ikke godt å si."

I Midtre Namdal ble det gjennomført lignende samarbeid for å kunne tilby litteraturforestillingen Hexagon som bibliotekturne for barn.

Til sammen tre forfattere har besøkt Ytre Namdal i prosjektperioden: Torvald Sund, Torill Brekke og Fredrik Skagen.

2.5.11 Leser søker bok

Organisasjonen "Leser søker bok" har satt i gang en landsomfattende kampanje for å stimulere folkebibliotek til å etablere leseombudsordning og styrke bibliotekenes tilbud til mennesker som har ulike typer lesehemming. Ifølge Namdalsbibliotekenes felles plan er dette tiltak som alle kommunene ønsker å ta tak i. I løpet av prosjektperioden er det spesielt bibliotekene i Nærøy og Vikna som har prioritert "Leser søker bok"-virksomheten.

Nærøy bibliotek har gjennom mange år drevet med Boken kommer, et ambulerende bibliotektilbud spesielt for eldre. I tillegg har de hatt et godt utbygd bibliotektilbud til psykisk utviklingshemmede. Samarbeidet med Leser søker bok betyr at Nærøy styrker tilbudet ytterligere, noe tiltaksplanen for 2007 viser:

"Våre planlagte tiltak for høsten 2007

- *Gå aktivt inn for å skaffe flere leseombud.*
- *Markedsføre tilbudet til hjemmeboende brukere og kartlegge behovet der.*
- *Avholde nettverksmøter for leseombudene*
- *Avholde minst 1 arrangement for minoritetsspråklige*
- *Oppdatere den tilrettelagte samlinga med ny litteratur som kommer."*

2.5.12 Barnehagebibliotek

Det ble satt i gang en nasjonal satsing på barnehagebibliotek i løpet av Namdalsbibliotekenes prosjektperiode. Namdalseid bibliotek var tidlig ute og etablerte Nord-Trøndelags første barnehagebibliotek, og fikk god mediedekning. Modellen i Namdal omfatter en plan for samarbeid og kontinuerlig kompetanseheving internt i kommunen.

Folkebibliotekene i Leka, Vikna og Nærøy var også raskt ute med etablering av barnehagebibliotek, og fikk god respons fra foreldre og barnehagepersonell ved utplassering av barnelitteratur i barnehagene. Det viser seg imidlertid at det oppstår et stort behov for innkjøp av mer litteratur.

Erfaringene fra Namdalseid og Ytre Namdal utfyller hverandre, og den nye kunnskapen er allerede spredt i Namdalen og i fylket for øvrig.

2.5.13 Skolebibliotekløftet i Namdal

Satsing på skolebibliotek ble spesielt aktualisert for Namdalsbibliotekene i forbindelse med Norsk bibliotekforenings kampanje "Skolebibliotekløftet", og fokuset på skolebibliotek i Bibliotekreform 2014. Prosjektbeskrivelsen er ambisiøs når det gjelder etablering av samarbeid med andre lokale og regionale aktører innen kultur og utdanning. Det ble imidlertid naturlig å prioritere skolene i denne omgang. Nedslående resultater når det gjelder barns leseferdigheter i Nord-Trøndelag er også en viktig grunn til satsingen på skolebibliotek, og kvalitetsheving av folkebibliotekenes tjenester overfor elever og lærere.

Implementering av Mikromarc i rundt 20 av skolene er i gang, og folkebibliotekene tar ansvar for opplæring og veiledning. Det er også etablert et eget studium innen "Skolebibliotek, litteraturformidling og leseutvikling". Dette er organisert som et samarbeid mellom HINT (høgskolen i Nord-Trøndelag) og fylkesbiblioteket. Første del av studiet legges til HINT Namsos, for å gjøre det lettere å delta for ansatte på skoler og bibliotek i Namdalen.

Satsingen på skolebibliotek har blitt koblet nært til arbeidet med folkebibliotekenes barnebibliotekarbeid. Overhalla folkebiblioteks modell for litteraturformidling i grunnskolen, ble presentert på et av Grong-seminarene, og inspirerte til samarbeid på tvers av kommunene. Flere av de andre kommunene har også et utstrakt tilbud til skolene, for eksempel Nærøy og Vikna med bokvandring, der elevene går fra post til post og får smakebiter fra mange ulike bøker.

2.5.14 Lokalhistorie og sørsamisk kultur

Lokalhistorie og sørsamisk kultur ble satt opp som prioriterte samarbeidstema allerede på det første samarbeidsseminaret for hele Namdal. Det er spesielt bibliotekene i Røyrvik og Snåsa som har jobbet for å styrke bibliotekenes formidling av sørsamisk kultur, både gjennom kompetanseheving og tjenesteutvikling. Dette arbeidet videreføres i begge kommunene. Snåsa har fått status som tospråklig kommune, og bibliotekets utviklingsarbeid inngår i en helhetlig satsing der også fylkesbiblioteket er involvert.

Bibliotekene har tradisjonelt hatt en viktig rolle når det gjelder formidling av lokalhistorie. I prosjektperioden har det vært satt fokus på hva bibliotekene kan gjøre for å forenkle og fornye publikums tilgang til lokalhistorisk materiale om Namdalsregionen. Større mulighet for søking på artikkelnivå og detaljerte emneord er et forbedringspunkt. Digitalisering av lokalhistorisk materiale, med kombinasjon av søkbar tekst, bilder, film, lydfiler og kart betyr et stort løft og inngår i tiltaket "En digital reise i Namdalen" i felles bibliotekplan.

2.6 Fylkesbiblioteket som utviklingsaktør

Resultatmål: Erfaring med fylkesbiblioteket som utviklingsaktør i et større nettverksprosjekt. Ny kunnskap for ansatte ved fylkesbiblioteket. Har betydning for fylkesbibliotekets rolle i framtidige utviklingsprosjekter. Kan gi både ABM-utvikling, fylkeskommunen samt lokale og regionale aktører ny kunnskap om hvordan fylkesbiblioteket kan bidra i regional utvikling.

Namdalsbibliotekene har medført en ny måte å arbeide på for fylkesbiblioteket. Rollen som utviklingsaktør er ikke ny, men det å gå inn i, og lede, et såpass stort nettverk er svært utfordrende. I prosjektorganisasjonen er det lagt vekt på stor grad av involvering lokalt, slik at biblioteksjefene skal oppleve at de har tilstrekkelig informasjon og myndighet i forhold til arbeidet som foregår. Tillitsforholdet og åpenheten mellom biblioteksjefene, koordinatorene og fylkesbiblioteket har vært en forutsetning for utviklingsarbeidet, og betydningen av å synliggjøre forventninger og det å gjøre gode avtaler har vært sentralt.

Koordinatorene er ansatt ved fylkesbiblioteket, men er samtidig knyttet nært til de kommunale bibliotekene. Ved denne organisasjonsformen blir fylkesbiblioteket ikke bare rådgiver og veileder i en form for konsolidering av bibliotekene, men er også direkte involvert i arbeidet som pågår. Denne erfaringen er nyttig med tanke på det videre arbeidet med Bibliotekreform 2014, der det legges opp til en rendyrking av fylkesbiblioteket som utviklingsaktør. Det er også interessant i forhold til videre utvikling av fylkeskommunen. Her blir også spørsmålet om hva som skal ligge i begrepet utviklingsaktør sentralt framover.

3 Ekstern informasjon om prosjektet

Følgende aktiviteter er gjennomført for å bidra til informasjon om prosjektet eksternt:

- Nettstedet www.namdalsbibliotekene.no.
- Foredrag ved Kristin Storvig, NOKU-årsmøtet 2005.
- Omtalt i tidsskriftet Bibliotekaren ved prosjektstart.
- Notis i Trønderavisa ved prosjektstart.
- Synliggjøring med stand i forbindelse med Hamartreff høst 2005.
- Synliggjøring med stand under Biblioteklandsmøtet i Trondheim, mars 2006.
- Utstillinger i bibliotekene og Fylkets hus med plakatmateriale fra landsmøtet i Trondheim.
- Foredrag ved Merete Gjertsås, brukermøtet for Mikromarc høsten 2006.
- Plakatkampanje i alle Namdalskommunene
- Artikler i Trønderavisa, Namdalsavisa og Ytringen i forbindelse med kampanjen februar 2007.
- Utstilling i Fylkets hus i forbindelse med kampanjen.
- Foredrag ved Kristin Storvig, bibliotekkonferanse Agderfylkene mars 2007.
- Artikkel ved Kristin Storvig i nordisk bibliotektidsskrift "SPLQ" våren 2007.
- Diverse avisoppslag om Forbukerinfo på bibliotekene i Indre Namdal.
- Stand på Bibliotekmøtet i Bergen mars 2008.
- Artikler i NA og Ytringen om barnehagebibliotek i Namdalseid og Vikna, samt lokalradio-innslag.
- Pressemelding og avisoppslag i forbindelse med at planen for Namdalsbibliotekene ble sendt ut på høring.
- Foredrag om felles bibliotekplan for Namdalsbibliotekene i regionrådene i Indre, Ytre og Midtre Namdal våren 2008.

4 Avslutning

Prosjektet "Namdalsbibliotekene. Samarbeid for bedre kvalitet og tilgjengelighet" har på mange måter vært svært vellykket. Vi rapporterer her at en rekke interkommunale samarbeidstiltak er gjennomført, og at den store bøygen knyttet til IKT og felles nettbasert biblioteksystem er overvunnet. Vi viser at samarbeidet har positive effekter, og at kompetansen er styrket via koordinatorordningen og kurs/møter for de ansatte. Det er gjort et løft for skolebibliotekene, men vi er likevel bare i starten av et langsiktig løp for å bedre elevenes muligheter til opplevelser og læring.

Bibliotekenes kvalitet og tilgjengelighet er forbedret, men det er ennå for tidlig å se resultater i form av økt ressurs- og publikumstilgang. Derfor må prosjektet Namdalsbibliotekene kanskje først og fremst vurderes som organisasjonsutvikling. Vi må ha tro på at resultatene når det gjelder utlån, besøkstall og personalressurser, kommer på lengre sikt. Samarbeidet og strukturene som er etablert gir et godt utviklingsgrunnlag sammen med den felles bibliotekplanen.

Det uttrykte ønsket om å videreføre samarbeidet er et resultat av vellykkede prosesser i Namdalsbibliotekene. Det er et resultat av at flere har opplevd gevinsten av å løfte blikket opp fra det daglige arbeidet, og tenke utvikling sammen med andre.

Denne rapporten er skrevet ved hjelp av en rekke innspill fra samarbeidspartnerne, og det har vært et mål for skriveprosessen å la mange stemmer få komme fram. Biblioteksjef Jorunn Vollmo har vært en inspirasjonskilde for mange i prosjektperioden, og får hermed avslutte rapporten:

"Nå når prosjektet avsluttes er det viktig at vi planlegger i praksis hvordan det gode samarbeidet skal fortsette. Ellers er det fort gjort å plutselig sitte på hver vår kant igjen og ikke rekke noen ting... og da blir det lite utvikling..

Skal vi få til utvikling må vi ha samarbeid!

De ulike tjenestene hvert bibliotek skal tilby og utvikle er så omfattende og så mange at skal vi tilby gode tjenester må vi se på vår kompetanse i Namdalen som en "felleskompetanse". Vi sitter på små ressurser hver for oss, men samlet er vi sterke.

For å lykkes må vi:

- ha en fellesforståelse for nytten av samarbeid
- ha en arena for å planlegge samarbeid
- finne gode samarbeidsformer, tilpasset hvert "prosjekt"
- ha et fellesområde på weben (wikien) der vi alle kan legge ut informasjon
- gjerne ha egne prosjektgrupper på kryss og tvers av regionene
- sørge for at alle kan bidra på ett eller flere områder".